

اقبالنامه

نظامی گنجوی

www.ketab.ir

انتشارات آسو
تهران - ۱۳۹۲

نظامی گنجوی

تیراڑ: ۱۰۰۰ نسخه

ISBN: 978 - 600 - 7228 - 09 - 8 ۰۰۰۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۲۲۸ - ۰۹ - ۸ شابک:

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

اتیشاوات آسو

تلف: ۹۱۲ ۵۷۷ ۵۰۳۷ - ۶۶۵۹ ۳۴۱۱

٥٠ : اقبالنامه

عنوان و نام پدیدآور : اقبالنامه / نظامی گنجوی

مشخصات نشر
تهران: آسو، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری : ۱۹۰ص.

شایک ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۲۸-۰۹-۸ :

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : شعر فارسی - قرن عرق

ردہ بندی کنگرہ : PIR5126 1392

رده بندی دیویی : ۸۱/۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۹۳۷۲۴

فهرست

زندگینامه	۹
سرآغاز	۱۳
تضرع نمودن در ستایش باری سبحانه و تعالی	۱۴
در نعت سید المرسلین و خاتم النبیین فرماید	۱۶
در تازه بودن این داستان و ذکر بعضی از دوستان	۱۷
در ستایش سخن و نصیحت ملوک	۲۴
ستایش پادشاه	۲۶
خطاب زمین بوس	۲۸
آغاز کتاب	۳۰
صفت حال اسکندر با غلامی که سر تراش او بود	۳۴
قصه اسکندر با شبان	۳۸
حکایت ارشمیدش با کنیزک چینی	۴۲
حکایت ماریه قبطی و کیمیا ساختن او	۴۶
حکایت نانوای بی‌نوا و توانگر شدن او	۵۳
حکایت انکار حکما دربارهٔ هرمس و هلاک شدن ایشان	۶۰
آغانی ساختن افلاطون	۶۲

۶۶	حکایت گفتن افلاطون از متقدمان
۷۰	احوال اسکندر با سقراط
۷۷	مناظره کردن حکیم هند با اسکندر
۸۴	خلوت ساختن اسکندر با هفت حکیم
۸۶	گفتار ارسطو
۸۷	گفتار والیس
۸۸	گفتار بلیناس
۸۹	گفتار سقراط
۸۹	گفتار فروریوس
۹۰	گفتار هرمس
۹۱	گفتار افلاطون
۹۱	گفتار اسکندر
۹۲	گفتار نظامی
۹۴	رسیدن اسکندر به پیغمبری
۹۸	خردنامه ارسطو
۱۰۴	خردنامه افلاطون
۱۰۸	خردنامه سقراط
۱۱۳	سفر کردن اسکندر به پیغامبری
۱۲۹	رسیدن اسکندر به قریه سرپرستان
۱۳۶	رسیدن اسکندر به بتخانه قندهار
۱۵۰	رسیدن اسکندر به شمال و ساختن سد یاجوج
۱۵۹	بازگشتن اسکندر به روم

۱۶۲	وصیت کردن اسکندر
۱۶۱	نامه نوشتن اسکندر به سوی مادر خویش
۱۷۶	رسیدن نامه اسکندر به مادرش
۱۷۷	نالدین اسکندروس در وفات پدر
۱۷۹	انجامش روزگار ارسطو
۱۸۱	انجامش روزگار هرمس
۱۸۱	انجامش روزگار افلاطون
۱۸۲	انجامش روزگار بلیناس
۱۸۳	انجامش روزگار فروریوس
۱۸۴	انجامش روزگار سقراط
۱۸۴	انجامش روزگار نظامی
۱۸۵	در مدح ملک عزالدین
۱۸۷	در خاتمت کتاب

زندگینامه

حکیم الیاس بن یوسف بن زکی بن مؤید نظامی گنجوی، از استادان بزرگ سخن و از ارکان شعر فارسی است. تولد وی در شهر گنجه می باشد که سال ۵۳۰ هـ. ق در حوالی آذربایجان بوده در آن عصر آذربایجان و حوالی آن مرکز حکومت سلاجقه های مختلف بود، بخصوص اتابکان آذربایجان و موصل همچنین شروانشاهان، در آن اوان شهرت داشتند و با دولت سلجوقی وابسته بودند نظامی قسمت بزرگ عمر خود را در وطن خود گنجه صرف کرد و در همان جا به کسب علوم و فنون علم پرداخت و تنها یک سفر کوتاه به دعوت قزل ارسلان یکی از شهرهای نزدیک گنجه کرد و در مجلس آن پادشاه با نهایت احترام و اکرام پذیرفته شد. نظامی هیچگاه در مدح مبالغه ننمود و برای جلب نظر حکمرانان، شعر نساخت و بخصوص در اواخر عمر گوشه گیر و آزاده زیست و گردن در پیشگاه امرا فرود نیاورد.

نظامی غیر از دیوانی که عدد ابیات آن را دولتشاه بیست هزار بیت نوشته و اکنون فقط مقداری از آن در دست است پنج مثنوی مشهور بنام پنج گنج دارد که آنها را عادة خمسہ نظامی می گویند.

مثنوی اول از پنج گنج مخزن الاسرار است در بحر سریع که بنام فخرالدین

بهرامشاه بن داود پادشاه ارزنگان در حدود سال ۵۷۰ هجری ساخته شده و این معنی از بیت زیر که خطاب به حضرت ختمی مرتبت می باشد مستفاد می شود:

پانصد و هفتاد بس ایام خواب روز بلند است به مجلس شتاب

۱ - این مثنوی نخستین منظومه شاعر است، و چنانکه بیش از این اشاره کرده ایم اندکی بیش از ۴۰ سالگی شاعر نگاشته شده، از مهمترین مثنویهای فارسی بر مواضع و حکم در بیست مقاله.

۲ - مثنوی دوم منظومه خسرو شیرین است و بحر هزج مسدّس که نظامی آنرا بسال ۵۷۶ به پایان برده و گفته است:

گذشته پانصد و هفتاد و شش سال نزد برخط خوبان کس چنین فال

که ۶۵۰۰ بیت دارد.

۳ - این منظومه در عشق بازی خسرو پرویز با شیرین ساخته و به اتابک شمس الدین محمد جهان پهلوان بن ایلدگز (۵۶۸ - ۵۸۱) تقدیم شد.

۴ - مثنوی سوّم منظومه لیلی و مجنون است که نظامی آنرا در سال ۵۸۴ هجری بنام شروانشاه ابوالمظفر اخستان بن منوچهر ساخته و بعدها نیز در آن تجدید نظرهایی کرده که ۴۵۰۰ بیت دارد.

مثنوی دیگر بهرامنامه یا هفت پیکر یا هفت گنبد است که شاعر بسال ۵۹۳ بنام علاء الدین کرپ ارسلان پادشاه مراغه ساخته و به وی تقدیم کرده که ۵۰۰۰ بیت دارد.

۵ - پنجمین مثنوی از پنج گنج اسکندرنامه است این کتاب شامل ۲ قسمت است که نظامی قسمت نخستین را شرفنامه و دوّمین را اقبالنامه نامیده است از اشارات تاریخی مختلف که در این کتاب آمده چنین بر می آید که شاعر آن را به

چند تن از امرای محلی آذربایجان و اطراف آن تقدیم نمودند.
 نظامی غیر از پنج گنج دیوان قصاید و غزلیاتی هم داشت.
 نظامی در سال ۶۲۴ درگذشته و دیار فانی را وداع گفته، مدفن نظامی در
 گنجه تا اواسط عهد قاجاری باقی بود اما بعد از آن رو به ویرانی نهاد تا باز به
 وسیله محلی آذربایجان شوروی مرمت شد، یادش گرمی باد.